

Kirkeministeriet

Folketingets Beskæftigelsesudvalg
lov@ft.dk
Morten.messerschmidt@ft.dk

Beskæftigelsesudvalget har ved brev af 6. februar 2023 (BEU L13 – spørgsmål 47) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren – i forlængelse af KIU alm. del - samrådsspørgsmål A – oplyse, hvorfor Kirkeministeriet i sit notat af 31. januar 2023 (L 13 - bilag 6) ikke citerer biskop Skov-Jakobsen, der i sit brev til ministeren skriver følgende: ”Jeg er ikke i tvivl om, at processen omkring indgrebet i Ritual- og Alterbog ikke er i overensstemmelse med hverken evangelisk-luthersk lære, eller med den danske tradition siden grundlovens indførelse i Danmark mht. lovgivning på det kirkelige område”? OG vil ministeren i den forbindelse tilkendegive, hvad ministeren mener om biskop Skov-Jakobsens betragtninger, herunder biskoppens betragtning i forhold til art. 28 i Den Augsburgske Bekendelse?”

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
e-post km@km.dk

Akt nr.: 270825

Dette akt nr. bedes oplyst ved
henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 17. februar 2023

Svar:

Jeg kan oplyse, at det omtalte citat fra biskoppen over Københavns Stifts svar af 27. januar 2021 er citeret fuldt ud på side 3 i notatet af 31. januar 2023 (L 13 – bilag 6).

For så vidt angår spørgsmålet om den lutherske toregimentelære som udtrykt i Den Augsburgske Bekendelse artikel 28, kan jeg henvise til pkt. 6 i samme notat, hvor følgende fremgår:

”Artikel 28 i Den Augsburgske Bekendelse omhandler ”den kirkelige myndighed”, herunder afgrænsningen af den kirkelige (gejstlige) myndighed over for den borgerlige (verdslige) myndighed. Afgrænsningen omfatter dels en positiv afgrænsning, dels en negativ afgrænsning:

Den positive afgrænsning af den kirkelige myndighed fremgår af formuleringer som:

”Således mener de [dvs. de lutherske] da, at nøglemagten eller biskoppernes magt i følge evangeliet er en magt eller en bemyndigelse fra Gud til at prædike evangeliet, forlade og fastholde synder og forvalte sakramenterne. [...] Denne magt udøves kun ved at lære eller prædike evangeliet og meddele sakramenterne enten til flere eller til enkelte efter ens kald, fordi her ikke skænkes legemlige, men evige ting, evig retfærdighed, helligånden og evigt liv.”

Den negative afgrænsning af den kirkelige myndighed over for den borgerlige myndighed fremgår blandt andet af formuleringer som:

”Altså må den kirkelige og den borgerlige magt ikke sammenblandes. Den kirkelige har sin bemyndigelse til at lære evangeliet og forvalte sakramenterne; den må ikke bryde ind på noget andet embedsområde, ikke

overdrage verdensriger fra den ene til den anden, ikke afskaffe øvrighedernes love, ikke ophæve den lovmæssige lydighed, ikke lægge hindringer i vejen for retslige undersøgelser angående nogen borgerlig ordening eller overenskomst og ikke foreskrive øvrighederne love om indretningen af statens forfatning [...]

Såfremt biskopperne har noget af sværdets magt [dvs. borgerlig myndighed], da har de den ikke i kraft af bemyndigelse fra evangeliets side, men i kraft af den menneskelige ret som skænket af konger og kejsere til den borgerlige styrelse af deres besiddelser. Dette er imidlertid en ganske anden bestilling end evangeliets betjening.”

Om kirkeskikke som for eksempel antal og helligholdelse af helligdage indeholder artikel 28 i Den Augsburgske Bekendelse herudover en diskussion af, ”om bisperne eller præsterne har ret til at indføre kirkeskikke i menigheden og til at give love om spiser, helligdage, kirketjeneres grader eller ordener osv.”, og af hvad man skal ”mene om søndagen og lignende kirkeskikke?”

Denne diskussion må ikke mindst ses i den historiske kontekst, herunder ved at indeholde et opgør med de hidtidige katolske kirkeskikke på grundlag af den lutherske afstandtagen fra gerningsretfærdighed og understregning af retfærdiggørelse gennem tro alene. Det ses blandt andet af formuleringer som:

”Men angående dette spørgsmål lærer vore [dvs. de lutherske] således, at biskopperne ikke har magt til at beslutte noget imod evangeliet, som ovenfor er vist. [...] Endvidere er det imod skriften at fastslå overleveringer, for at vi ved at iagttage dem skal gøre fyldest for vore synder eller fortjene at blive retfærdiggjorte. [...] Men det er en kendsgerning, at overleveringerne voksede næsten til det uendelige på grund af denne antagelse i kirken, medens læren om troen og troens retfærdighed imidlertid blev holdt nede, fordi der efterhånden blev indført flere helligdage, påbudt faster og indstiftet nye kirkeskikke og nye kirkeordninger, idet ophavsmændene til sligt mente, at de ved disse gerninger fortjente nåden. Således øgedes forhen bodsreglerne, af hvilke vi endnu ser spor i de fyldestgørende gerninger.“

Historisk er fastlæggelsen af helligdage i Danmark efter reformationen sket ved statsmagten (kongen), både før og under enevælden. Det skete første gang i Kirkeordinansen, der var en lov udstedt af Christian 3. på latin i 1537 og på dansk i 1539, og som altså er samtidig med Den Augsburgske Bekendelse. Kirkeordinansen sondrede tilsvarende mellem ”læren”, som blandt andet omfatter forkyndelsen og sakramenternes forvaltning, og ”ceremonierne og den ydre kirketjeneste”, som blandt andet omfatter antallet og placeringen af helligdage. Om ”ceremonierne og den ydre kirketjeneste” hedder det i ordinansens indledning: ”Det er sådanne skikke i kirkerne, som i almindelighed er antaget for en god ordens skyld, uden at det dog har noget at gøre med retfærdighed og nødvendighed.”

Den Augsburgske Bekendelse ses i øvrigt ikke at indeholde forskrifter om, hvilken procedure der skal anlægges ved fastlæggelsen af kirkeskikke som for eksempel antallet og placeringen af helligdage.

Den Augsburgske Bekendelse må således som bekendelsesskrift i en luthersk kirke læses historisk, herunder ikke mindst ved at formulere de lutherske reformatoriske synspunkter i forhold til datidens katolske kirkeskikke, men også ved at være formuleret inden fastlæggelsen af de nugældende officielle helligdage i Danmark og inden fastlæggelsen af de gældende kompetencer og procedurer til fastlæggelse og ændring heraf.”

Akt nr.:
Side 3

Louise Schack Elholm

/ Kasper Hyllested